

ZLOSTAVLJANJE ŽENA KAO STARI HRVATSKI OBIČAJ Imamo li snage i hrabrosti prekinuti ga? (2)

Objavio **Redakcija** - 22. kolovoza 2020.

★★★★★ 5 (1)

Dvadesetih godina prošlog stoljeća u ruralnoj Moslavini jedna je Jaga ubila očuha koji je godinama zlostavljao njezinu majku. Majka je preuzela krivnju na sebe, selo se zauzelo na nju pa je oslobođena optužbi. Tridesetak godina kasnije, nekoliko kilometara dalje jedna je zlostavljana Kata, u strahu za vlastiti život i zbog optužbi za nevjeru, ubila vlastito dijete. Osamdesetih godina njezina je rođakinja Mara, čiji su život također obilježile muževe batine, umrla pod sumnjivim okolnostima, baš nakon još jednog premlaćivanja.

U ožujku 2005. godine Zadranka Ana, braneći se od nasilja, ubila je svog supruga. Osuđena je na pet godina zatvora, a nakon izlaska na slobodu, uskraćena su joj imovinska i roditeljska prava.

Od 1999. do 2007. godine muškarac iz okolice Bjelovara prema supruzi se odnosio kao prema robinji. Oduzeo joj je dokumente, prijetio joj smrću i svakodnevno je maltretirao. Tjerao ju je da jede, sol, papar, ljute feferone, tukao je kablovima. Jednom prilikom ju je zavezao sajlom za auto i tako vukao po šumi. Nakon toga je uspjela pobjeći i prijaviti zlostavljanje policiji, slučaj je završio na sudu, a zlostavljač je osuđen na šest godina zatvora.

U listopadu 2000. godine u Čakovcu trojica su muškaraca silovala mladu ženu. Suđenje je trajalo 20 godina, sud je utvrdio da je djevojka zaista silovana, no silovatelji su oslobođeni krivnje zbog proceduralne pogreške.

U lipnju 2013. u selu u blizini Siska bivši policajac hicima iz pištolja usmratio je bivšu suprugu i njezina novog partnera, i to pred očima troje djece. Supruga ga je ranije napustila zbog obiteljskog nasilja. Osuđen je na 62 godine zatvora.

U ožujku 2020. godine u zagrebačkoj Dubravi 36-godišnjak je, nakon verbalnog okršaja sa suprugom, stražnjim dijelom automobila namjerno naletio na nju, srušio je na tlo te nastavio voziti dok se ona nalazila ispod automobila i zazivala pomoć. Zadobila je teške tjelesne ozljede.

Priče o zlostavljanim ženama, bez obzira na to jesu li se dogodile u prošlom ili ovom stoljeću, po mnogočemu nalikuju jedna na drugu. Glavna razlika je u tome što se danas o zlostavljanju žena i drugim oblicima obiteljskog nasilja u javnom prostoru govori. Za razliku od spomenutih slučajeva iz prošlosti, koji su ovdje zabilježeni samo zahvaljujući usmenoj predaji, za novije slučajeve je, putem medija, doznala šira javnost.

Razlika između navedenih slučajeva je i u tome što danas postoje pretpostavke za sankcioniranje nasilja. Prvenstveno zakonske. Na samom početku prošlog stoljeća, u vrijeme kad se događala prva ovdje spomenuta priča, žene niti na papiru nisu imale gotovo nikakva prava. Borba za pravo glasa bila je na samom početku, no javnost nije blagonaklono gledala na tu žensku težnju, o čemu svjedoči i rasprava Privremenog narodnog predstavništva, zakonodavno tijelo Kraljevstva SHS, nakon Prvog svjetskog rata, pri čemu su se ženskom pravu glasa najviše protivili članovi Radikalne stranke.

-Kao razloge u prilog svojeg stajališta navodili su, da bi bilo neprirodno dati ženama političko pravo kad se one nalaze u podređenom ekonomskom i društvenom pogledu. Žena je po kazivanju poslanika Radikalne stranke nesposobna da samostalno rasuđuje i politički istupa. Po mišljenju Narodnog kluba opće pravo glasa je relativan pojam, pa žensko pravo glasa treba prepustiti evoluciji, jer još živimo u herojskom dobu i takvu novinu narod bi teško shvatio – navodi pravnica Darija Željko u radu „Obiteljskopравни položaj žena u Hrvatskoj u razdoblju od 1914. do 2014. godine“, citirajući N. Englesfelda.

Među pionirkama borbe za ženska prava bila je i spisateljica Mara Matočec

Upravo u tom radu Željko temeljito prikazuje kako se mijenjao položaj žene odnosno njezina prava zajamčena ovdašnjim zakonima i drugim aktima. Autorica tako navodi kako su u prvoj polovini prošlog stoljeća obiteljsko-pravni odnosi, kao i prava žena, svoj temelj imali u austrijskom Općem građanskom zakoniku, prema kojem je muž bio glava obitelji, a žena doživljavana kao manje sposobna, zbog čega se podrazumijevalo da čitavog života treba biti pod vlašću muškarca – prvo oca, potom muža, a ako zatreba, kasnije i sina. U vrijeme kada se znalo samo za crkvene brakove, bila je dozvoljena samo tzv. rastava od postelje i stola, što nije podrazumijevalo potpuni raskid braka, a ako bi nakon toga ulazile u novu izvanbračnu zajednicu, žene bi se osuđivalo. Muškarce ne. U posebno teškom položaju bile su žene na selima, koja su to vrijeme, daleko od civilizacije i bez komunikacijskih kanala kakve danas poznajemo, bila izolirane zajednice. Ondje su žene radile teške fizičke poslove, čak i neposredno nakon poroda, često su bile zlostavljane, a nisu se imale kome požaliti.

Pravno gledano, položaj žena u Hrvatskoj popraviti će se tek nakon Drugog svjetskog rata. Već tijekom rata žene su se aktivno uključile u antifašističku borbu te tako stvorile temelje za početak realizacije ideje ravnopravnosti. Valja na napomenuti kako je ta borba i prije toga na ovim prostorima trajala neko vrijeme – već krajem 19. i početkom 20. stoljeća ističu se Marija Jurić Zagorka, Mara Matočec, Marija Jambrišak i druge žene koje se, svaka na svoj način, bore za bolji položaj žena u društvu, a te su težnje podupirali i mnogi muškarci iz javnog života, poput Stjepana Radića. No, tek će novi poredak u nakon Drugog svjetskog rata donijeti željene promjene. Tako će pravo glasa žene u novoj Jugoslaviji, pa tako i Hrvatskoj, ostvariti 11. kolovoza 1945. godine, dok će im ravnopravnost s muškarcima biti zagarantirana i novim jugoslavenskim Ustavom iz 1946. I pojedinačno, u različite zakone, polako će ulaziti odredbe kojima će cilj biti popravljavanje položaja žena u društvu. Naravno, kao i danas, mnoge zakonske odredbe nisu se uvijek primjenjivale u praksi, poput prava na plaću kakvu su imali muškarci i slično. No, neke promjene su vidljive, pa tako, primjerice, nakon legaliziranja razvoda braka, žene doista imaju mogućnost, bez straha od materijalnih posljedica, ali i osude društva, maknuti se iz zajednica u kojima nisu bile zadovoljne. Zakonski su konačno priznate i kao ravnopravan roditelj svojoj djeci, imaju pravo na porodiljni dopust, zdravstvenu zaštitu i sl. Prava žena u dodatno su isticana i povećavana u zakonskim aktima Republike Hrvatske, nakon Domovinskog rata, i neminovno je da je kroz čitavo prošlo stoljeće na tom planu učinjeno mnogo. No, o mnogim se problemima, ni u vrijeme bivše države, a ni u novijoj hrvatskoj povijesti, opterećenoj ratom, u javnom prostoru nije puno govorilo. Jedan od takvih problema je i zlostavljanje žena. Pogled u novine iz devedesetih godina prošlog stoljeća, i one ranijeg datuma, otkrit će kako su u njima izvješća o obiteljskom nasilju gotovo nepoznata pojava, pa bi se mogao steći dojam da ga u tadašnjem društvu nije ni bilo. No, bilo ga je, samo se sve do nedavno o njemu šutjelo. Bez obzira na zakone i druge pravna propise kojima se položaj žena popravio na papiru, u praksi su mnoge stvari ostale na razini vremena i mentaliteta naših djedova s početka prošlog stoljeća. Mnogi muškarci u Hrvatskoj i u zemljama u okruženju ni danas u povremenom „fizičkom discipliniranju“ žena ne vide ništa sporno. Pokazuju to i rezultati istraživanja „Nasilje u obitelji – Uzroci i posljedice za pojedinca i zajednicu“ Ane Živković iz 2015. godine. Anketa u koju su bili uključeni muškarci iz Hrvatske, Srbije te Bosne i Hercegovine je pokazala kako većina njih nasilje u obitelji smatra uobičajenim i dopuštenim te kako isti batinanje i šamaranje ne doživljavaju kao nasilje, već kao „disciplinske mjere“.

Stručnjaci koji se bave ovim problemom složni su u stavu kako takvo razmišljanje, koje je zapravo naslijeđe brojnih generacija zlostavljača, nije moguće iskorijeniti i promijeniti samo „glancanjem“ zakona, već konstantnom edukacijom i raspravama o tome problemu u javnom prostoru. Upravo to se u Hrvatskoj događa posljednjih godina. Pa iako su zahvaljujući tome mnogi konačno osvijestili problem, njegovo stavljanje u prvi plan pokazalo je da je on u društvu prisutan i više no što su mnogi pretpostavljali. Brojke, koje se ranije nisu isticale, sad su dostupne svima. Brojke su to koje će malo koga ostaviti ravnodušnim i koje pozivaju na promišljanje i akciju. (Slavica Trgovac Martan)

**Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autorice*

**Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije*

Sviđa ti se ovaj članak?

Dodaj zvjezdicu za ocjenu

Prosječna ocjena 5 / 5. Ukupno glasova: 1